

Мәкальләрнең мәгънәсен аңлатыгыз:

- ❑ Яхшылык итсән,
үзеңә кайтыр.
- ❑ Изгелек эшләүнең
иртәсе-киче юк.

Сүзләрне төзелеше ягыннан тикшер:

□ ***Яхшылык, изгелек,
кайтыр.***

Дәреснең темасы:

*Тамыр
һәм
кушымчалар.*

Бу сүзләрнең кайсы кисәкләре уртақ?

*Эшлә, эшче, эшлекле,
белә, белемле, белгеч, белдекле,
күңелле, күңелсез, күңелләр.*

*эш-лэ, эш-че, эш-лек-ле,
бел-а, бел-ем-ле, бел-геч, бел-дек- ле,
күңел-ле, күңел-сез, күңел-лэр*

**Тамыр – сүзненц төп
лексик мәгънәсен
белдерүче кисәк.**

Эш, бел, күңел

сүзләрә белән жөмлэләр уйлагыз.

**Тамыр – сүзнең ваграк
мәгънәле кисәкләргә
бүленми торган өлеше.**

**Ул сөйләмдә үзе генә
кулланыла ала.**

Бу сүзләрнең кайсы кисәге уртақ?

Авылдаш, яшьтәш, классташ,
партадаш, чордаш; каенлык,
аланлык, жыләклек; ашла,
эшлә, башла, барла;
күнәлсез, эшәсез, уйысыз.

Бер сүз белән әйт.

Бер класста укучы балалар	классташлар.
Бер авылда яшәүче кешеләр	авылдашлар.
Калфак чигү остасы	калфакчы
Футбол, хоккей уйнаганда капка	капкачы.
алдында сакта торучы кеше	капчыклы.
Капчык күтәргән кеше	телче.
Тел мәсьәләрен тикшерүче белгеч	төрле.
Ике яки берничә төре булган әйбер	эшлә.
Нинди булса да эш белән шөгыльләнәргә кушу	әдәпле
Инсафлы, тыйнак кеше	ярдәмчел
Кешегә булыша, ярдәм итә торган кеше	шатлану.
Шат булу	

Сүзнең лексик мәгънәсен үзгәртүче кушымчалар — **сүз ясагыч кушымчалар** дип атала һәм язуда $\wedge$ билгеләнә. Рус телендә приставка, суффикс, окончание төшенчәсе бар, татар телендә кушымчалар гына кулланыла.

Кушымчалар өстөп языгыз:

Мин иртән торды...**М** һәм тәрәзә...**Гә**
карады...**М** . Урам...**да** кар яуган. Бала...**лар**
кар тәгәрәтеп уйный...**лар** . Минем дә
уйныйсы...**М** кил...**де**. Мин киенде...**М** дә
алар янына чыкты...**М** .

Сүз төзелеше - сүзнең мәгънәле
кисәкләрен-тамырын, нигезен, һәм
кушымчаларны өйрәнә.

Тамыр - сүзнең ваграк мәгънәле
кисәкләргә бүленми торган өлеше. Ул
сүзнең төп лексик мәгънәсен белдерә,
сөйләмдә үзе генә дә кулланыла.

Кушымчалар сүзнең лексик
мәгънәсен яки формасын үзгәртә, үзләре
генә кулланылмый.

1.Сүзнең мәгънәле кисәкләрен нинди фән өйрәнә?

а) сүзнең төзелеше һәм ясалышы дигән фән;

2.Мәгънәле кисәкләр ул...(дөрөс булмаган җавапны тап):

) ижек;

3.Тамыр ул...(дөрөс булмаган җавапны билгелә:

г) Кем? Нәрсә? Сорауларына җавап бирүче кисәк.

4. Сүзнең мәгънәле кисәкләре дөрөс билгеләнгән сүзне әйт:

)күңел-сез-лек-ләр-ем;

5.Жырлагансыз сүзе ничә мәгънәле кисәктән тора?

г)дүрт